

DİN EĞİTİMİNDE
**DUYUŞSAL
BOYUT**

ENES AYDIN

İLÂHİYAT

dünbugün
yarın

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 130
İlahiyat: 6

ISBN 978-625-7760-30-0
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı: İstanbul, 2020

Yazar: Enes Aydın

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Dizi Editörü: Nuh Muaz Kapan

Kitap Editörü: Seyyid Sancak

Tashih: Hande Fidan

Sayfa/Kapak Düzeni: DBY Ajans

Baskı/Cilt: Mkyas Basım Yayın Matbaacılık
(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut

Enes Aydın

Dizi Editörü: Nuh Muaz Kapan Kitap Editörü: Dr. Öğr. Üyesi Seyyid Sancak

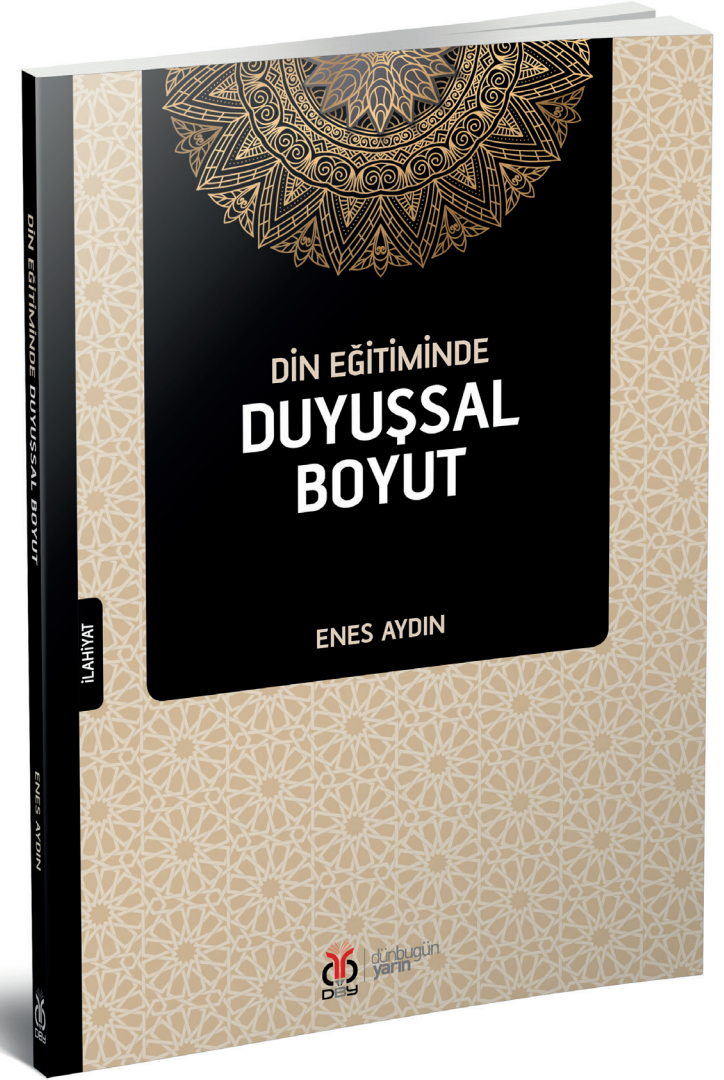
İstanbul : DBY Yayınları, 2020.

161 s. ; 15,0 x 21,0 cm (DBY Yayınları ; No. 130) Dizin var

ISBN 978-625-7760-30-0

1- Din Eğitimi 2- İslam Eğitimi 3- İslam Eğitim Metodu

Bu kitap, 27.11.2020 tarihinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yüksek lisans programı kapsamında, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında Dr. Öğr. Üyesi Seyyid Sancak'ın danışmanlığında savunulan "Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut" başlıklı yüksek lisans tezinin gözden geçirilerek kitaplaştırılmış halidir.

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	11
Giriş	17

I. BÖLÜM

Duyuşsallık ve Taksonomi.....	23
1. Duyuşsallık.....	23
2. Taksonomi (Bilişsel Alan ve Psikomotor Alan).....	30
3. Duyuşsal Alan Taksonomisi.....	33
3.1. Alma Basamağı (1.0)	34
3.2. Tepkide Bulunma Basamağı (2.0)	36
3.3. Değer Verme Basamağı (3.0).....	37
3.4. Örgütlenme Basamağı (4.0)	39
3.5. Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenmişlik Basamağı (5.0)	40

II. BÖLÜM

Gelişim Dönemleri Özelinde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu.. 43

1. Bebeklik Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (0-2 Yaş)..... 44
2. Çocukluk Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (2-12 Yaş) 47
  - 2.1. İlk Çocukluk Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (2-6 Yaş) 47
  - 2.2. Son Çocukluk Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (6-12 Yaş) 55
3. Ergenlik Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (12-18 Yaş) 61
4. Genç Yetişkinlik Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (18-30) 74
5. Yetişkinlik Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (30-60 Yaş) 83
6. Yaşlılık Döneminde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutu (60 Yaş ve Sonrası) 88
7. Gelişim Dönemlerinde Din Eğitiminin Duyuşsal Boyutuna Genel Bir Bakış..... 92

III. BÖLÜM

Din Öğretim Programlarında Duyuşsal Boyut..... 95

1. Genel Eğitimin ve Din Eğitiminin Hukuksal Temelleri..... 96
2. Din Eğitimi Programları..... 98
3. Anadolu İmam-Hatip Lisesi (AİHL) Meslek Dersleri Öğretim Programlarında Duyuşsal Unsurlar 99
  - 3.1. AİHL Arapça Dersi Öğretim Programında Duyuşsal Boyut 100

- 3.2. AİHL Mesleki Arapça Dersi Öğretim Programında Duyuşsal Boyut..... 107
- 3.3. Kur'an-ı Kerim Dersi Öğretim Programında Duyuşsal Boyut..... 113
- 3.4. AİHL Temel Dini Bilgiler Dersi Programında Duyuşsal Boyut..... 117
- 3.5. AİHL 10. Sınıfta Okutulan Meslek Dersleri Programlarında Duyuşsal Boyut..... 121
- 3.6. AİHL 11. Sınıfta Okutulan Meslek Dersleri Programlarında Duyuşsal Boyut..... 128
- 3.7. AİHL 12. Sınıfta Okutulan Meslek Dersleri Programlarında Duyuşsal Boyut..... 135
4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Dersi Öğretim Programında (Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Duyuşsal Unsurlar..... 138
  - 4.1. Ortaöğretim DKAB Dersi Öğretim Programı 9. Sınıf Ünite ve Kazanımlarında Duyuşsal Unsurlar 139
  - 4.2. Ortaöğretim DKAB Dersi Öğretim Programı 10. Sınıf Ünite ve Kazanımlarında Duyuşsal Unsurlar 140
  - 4.3. Ortaöğretim DKAB Dersi Öğretim Programı 11. Sınıf Ünite ve Kazanımlarında Duyuşsal Unsurlar 142
  - 4.4. Ortaöğretim DKAB Dersi Öğretim Programı 12. Sınıf Ünite ve Kazanımlarında Duyuşsal Unsurlar 143

Sonuç ve Öneriler 147

Kaynaklar 151

Dizin..... 159

ÖNSÖZ

Düştüğü isyan yüzünden rahmet-i Rahmân'dan kovulup taşlanmış şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım. Dünyada tüm kullarına merhamet eden ve kıyametten sonra mü'min kullarına sonsuz nimetler bahşeden Allah'ın adıyla başlarım.

Hamd; insanı içerisinde barındırdığı esrar ile her çağda hayretler içinde bırakan kâinatı ve o kâinatın zerresinde, zerreden küçük alemleri yaratan, birçok yüce erdem ile insanı o kâinata ibadet etsin diye gönderip yol gösteren Allah'a mahsustur. Salât'ı selam, mübarek dinimizi en güzel şekilde yaşayıp ümmetine en güzel örnek olan, ümmetine çok merhametli, güzel ahlakı tamamlayan Hz. Muhammed Mustafa (SAV)'e olsun

Dünya hayatı, insanın tercihlerinin sorumluluğunu üstlendiği, her safhası bir mücadeleye sahne olan ve sonunda insanın mükafata kavuşacağı veya cezaya çarptırılacağı bir süreçtir. Bu süreci en güzel şekilde sonuçlandırmak, ancak ve ancak Allah'ın insanlığa gönderdiği en mükemmel buyruklara uymakla ve yasakladığı şeylerle mücadele etmekle mümkündür. Bu ilahi emirlere

uymak ve yasaklanan münkerat ile mücadelede, ilim insanının en büyük yardımcılardan biridir.

İlim öğrenmek insana iki cihan saadeti yaşatacak mühim bir nimettir ve insan bu nimete erişmek için fedakârlık etmelidir. Gerek dünyevi gerek uhrevi nimetler küçük veya büyük külfetleri beraberinde getirir, ilim nimeti ise ağır külfetlerin altına girmeyi gerektirir. İlim sahibi insan, hem sahip olduğu ilim nimetini paylaşmalı hem kendisi ilminin gereğini yaşantısına yansıtmalı, ilminin hem Allah'a karşı hem nefesine karşı hem de insanlara karşı sorumluluklar yüklediğini unutmamalıdır.

Bu ahvale uygun bir hayat yaşamak her ne kadar zor görünmekteyse de ilim kişiye tesir etmiş ise zaten hayat ilmin gerektirdiği gibi şekil alacak; ilim, sahibinin hayatını ihata edecektir. Modern eğitim bilimlerinin terminolojisi incelendiğinde, hayatın tahsil edilen ilme uygun bir şekilde yaşanmasını sağlayacak olan değişiklik ve kalıcılık kavramlarının üzerinde durulduğu görülmektedir. Kişinin aldığı eğitimin pratik hayatına faydasının görülmesi için kalıcı değişikliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm bunlar, kişinin tahsil ettiği ilme önem vermesini, öğrendiği değerlere uygun bir hayat yaşamak için kararlı olmasını gerektirmektedir ve bu gereklilik akla duyuşsal alanı getirmektedir.

Bir grup bilim insanı, öğrencilerin eğitim kurumlarında ulaşmaya çalıştıkları hedefleri sınıflandırmak için uzun soluklu araştırmalar yapmışlar ve söz konusu hedeflerin sınıflandırılacağı bilişsel alan, duyuşsal alan ve devinsel (psikomotor) alan olmak üzere üç alan tespit etmişlerdir. Kavrama, analiz, sentez gibi hedefler bilişsel alan; değeri takdir etme, adanma, karakter haline getirme gibi hedefler duyuşsal alan; bedensel kuru-lum ve mekanikleşme gibi hareket temelli hedefler ise devinsel hedeflerdir.

Dinin, birey için en derin hususlar arasında olduğunu ve özellikle İslam dininin kapsayıcı niteliğini düşünürsek, bireyin dini öğretileri bir değer olarak takdir etmesinin ve karakter haline getirmesinin dini yaşantı açısından önemi anlaşılabilir. Buradan hareketle, bireyin dini yaşantısında kalıcı değişiklik meydana getirmesi beklenen din eğitimi için de duyuşsal alan hedeflerinin önemli olduğu söylenebilir.

Kitabımızın birinci bölümünde, duyuşsallık ile yakın ilişkili kavramlar hakkında bilgilere ve bazı tanımlara yer verilmiştir. Daha sonra, hedeflerin aşamalı sınıflandırılması anlamına gelen taksonominin bilişsel ve psikomotor alanları hakkında genel bilgiler sunulmuştur. Duyuşsal alan hakkında daha detaylı bilgiler aktarılmış ve duyuşsal alan basamaklarının her bir kademesine örnekler verilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde, gelişim dönemlerinin özellikleri hakkında genel pedagojik bilgiler aktarılmış ve gelişim dönemlerinin özellikleri duyuşsal açıdan yorumlanmıştır. Bireyin hayatı boyunca devam eden eğitim sürecinin incelenmesi, eğitim faaliyetlerinin ve eğitim ortamlarının uygun şekilde düzenlenmesi, verilen eğitimin daha etkili olmasına katkı sağlayacağı için önemlidir. Dinin hayatı kuşatıcı bir niteliği olması nedeniyle, insanın farklı yaşam dönemlerindeki psikolojik özelliklerinin bilinmesi, din eğitimi için de önem arz etmektedir. Kitabımızın ikinci bölümü, farklı yaşam dönemlerindeki bireylere, din eğitimi ortamında nasıl yaklaşılması gerektiğine dair bilgiler de aktarmaktadır.

Üçüncü bölümde Anadolu İmam-Hatip Liseleri Meslek Dersleri arasından zorunlu olanların ve Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin programları, barındırdıkları duyuşsal unsurlar açısından incelenmiştir. Yapılan incelemeler sadece kazanımlar ile sınırlı kalmamış, programların başında bahsedilen

derslerin amaçları, derslerin vizyonu, kazanımlara ilişkin yapılan açıklamalar da incelemelere dahil edilmiştir. Programda yer alan bazı bilişsel kazanımlar da duyuşsal beceriler ile ilişkili olduğundan, incelemelerde kendisine yer bulmuştur. Üçüncü bölüm yoğun teknik anlatımlar içermektedir, bu nedenle program incelemek isteyen okuyucularımız program inceleme ile ilgili fikir alabilirler.

Son olarak da araştırmamız süresince ulaştığımız bilgiler değerlendirilmiş, din eğitiminin duyuşsal boyutuna ilişkin kısa bir özetlemeden sonra bazı öneriler sunulmuştur.

“Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut” ismini taşıyan Yüksek Lisans tezinden uyarlanmış olan bu eserin, Din Eğitimi Bilim Dalına katkılar sunmasını Yüce Rabbim’den niyaz ederim. Alanyazın incelemelerimiz sonucunda, ele aldığımız bu konunun yeterince çalışılmamış olduğu söylenebilir. Bu çalışma ile birlikte söz konusunu eksikliğin giderilmesine, bir nebze de olsa, katkı sunmuş olmayı ayrıca temenni ederim.

Bu çalışmaya başlayıp bitirmeyi nasip eden Rabbim’e sonsuz şükürler olsun. Bu çalışmanın ve bundan sonra yapacağımız çalışmaların, ahirette sadaka-i cariye olarak amel defterimde yer etmesini Rabbimden niyaz ederim.

Üzerimde dilin anlatmaya takat getiremeyeceği kadar çok emeği olan, başta dedem Lütfü AYDIN’a ve tüm aileme teşekkürlerimi sunar, Rabbimden hepsine iki cihanda saadetler dilerim. Başta kendisinden 29 harf öğrendiğim, ilkokul öğretmenim Şükran Öğretmenimi ve üzerimde emeği olan tüm öğretmenlerimi sevgi ve saygıyla yad ediyorum. Özellikle Yüksek Lisans sürecinde desteklerini esirgemeyen Doç Dr. Hüseyin İbrahim YEĞİN, Doç Dr. Ayhan ÖZ, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YAŞAR,

Dr. Öğr. Üyesi Nihat DURAK hocalarım ve çalışmaya kıymetli katkıları için tez danışmanım ve kitabımızın editörü Dr. Öğr. Üyesi Seyyid SANCAK hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Başarı Allah’tandır.

KAYNAKLAR

- Abalı, Osman (2019). *Öğrenmede Duyuş-Biliş İlişkisi Bağlamında Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut*. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Acarlar, Funda (2001). "Sembolik Oyun Dil Gelişimi ve Dil Bozukluklarıyla İlişkisi". *Özel Eğitim Dergisi* 3(1), 25-33
- Akbaş, Oktay (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Akot, Bülent (2014). "Değerler Eğitimi Açısından İnsan-ı Kâmil Düşüncesi ve Günümüzde Karşılaşılan Zorluklar". *Journal of Islamic Research*, 24(1), 56-70
- Ali Begam, Ajumnisha ve Thalopan, A. (2018). "Psychomotor Domain of Bloom's Taxonomy in Teacher Education". *Shanlax International Journal of Education*, 2(3), 11-14
- Arı, Ramazan (2016). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim ve Öğrenme*. 6. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Aydede, Meryem Nur ve Kesercioğlu, Teoman (2012). "Aktif Öğrenme Uygulamalarının Öğrencilerin Kendi Kendine Öğrenme Becerilerine Etkisi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(43), 37-49

- Aydın, Betül (2017). “Gelişimin Doğası”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Bacanlı, Hasan (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. 5. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Bacanlı, Hasan (2006). *Duyuşsal Davranış Eğitimi*. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Bahadır, Abdülkerim (2015). “Ergenlik Dönemi ve Din”. *Sosyal Hizmet Kurumlarında Din Hizmetleri Rehberi*. 1. baskı. Ed. Huriye Martı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Barut, Yaşar (2017). “Eğitimin Psikolojik Temelleri”. *Eğitim Bilimine Giriş*. 6. baskı. Ed. Kasım Kiroğlu ve Cevat Elma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Bayraktar Karahan, Fatma (2015). “Çocuk ve Genç Odaklı Kurumlarda Din Hizmeti: Yöntem ve İlkeler”. *Sosyal Hizmet Kurumlarında Din Hizmetleri Rehberi*. 1. baskı. Ed. Huriye Martı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Bayraktar, Faruk (2015). *İbn Cema’adan Öğretmen ve Öğrencilere Öğütler*. 4. baskı. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
- Bilmen, Ömer Nasuhi (2018). *Büyük İslâm İlmihali*. İstanbul: Ravza Yayınları
- Bloom, Benjamin S, Egelhart, Max D., Furst, Edward J., Hill, Walker H., Krathwohl, David R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. 1. baskı. Michigan: Longmans
- Can, Gürhan (2017). “Kişilik Gelişimi (Psikososyal ve Ahlak Gelişimi)”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Cebeci, Suat (2015). *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. 3. baskı. Ankara: Akçağ Yayınları
- Celaleddin Suyûtî (2014). *Câmi’u-s Sağır*. I. Cilt. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat
- Celaleddin Suyûtî (2014). *Câmi’u-s Sağır*. II. Cilt. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat

- Celaleddin Suyûtî (2014). *Câmi’u-s Sağır*. III. Cilt. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat
- Coştu, Kâmil (2019). *1924-1949 Yılları Arasında Din Eğitime Yönelik Yayınlanan Eserlerin Değerlendirilmesi*. 1. baskı. Ankara: Gece Akademi
- Coştu, Kâmil ve Sancak, Seyyid (2019). “Meslekî Doyum Açısından Din Görevlileri (Bartın-Bayburt Örneği)”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 488-509
- Çekin, Abdulkadir (2016). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı ile Ortaokul Temel Dini Bilgiler Dersi (İslam; I-II) Öğretim Programı Kazanımlarındaki Duyuşsal Hedefler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (6), 55-97
- Çıtak, Aylın (2008). *Kadınların Çalışmasına Yönelik Tutum: Cinsiyet, Cinsiyet Rolü ve Sosyoekonomik Düzeye Göre Bir Karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dam, Hasan (2011). “Çocukluk Dönemi Din Eğitimi”. *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Deleş, Bayram (2019). “Yaşamın İlk 1000 Gününde Görülen Nörogelişimsel Bozuklukların Tanılanmasında İlkel Reflekslerin Önemi”. *İzmir Democracy University Health Sciences Journal IDUHES*, 2(1), 7-19
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü [DÖGM] (2016). Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9 ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü [DÖGM] (2016). Anadolu İmam Hatip Liseleri Kur’an-ı Kerim Dersi Öğretim Programı
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü [DÖGM] (2018). Anadolu İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programı
- Din Öğretimi Genel Müdürlüğü [DÖGM] (2018). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)

- Durak, İlhan (2013). “Yaşlılık Döneminde Psikososyal ve Bilişsel Gelişim”. *Yetişkinlik ve Yaşlılık Gelişimi ve Psikolojisi*. Ed. Hacan Bacalı ve Şerife (Işık) Terzi. İstanbul: Açılım Kitap
- Ebu İsa Muhammed Bin İsa Bin Sevre Tirmizî. *Sünen'ü Tirmizî*. III. Cilt. Çev. Osman Zeki Mollamehmetoğlu. Yunus Emre Yayınevi
- Erden, Münire ve Akman, Yasemin (2008). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. 17. baskı. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Erikson, Erik H., (2014). *İnsanın 8 Evresi*. 1. baskı. Çev. Gonca Akkaya. İstanbul: Okuyan Us Yayınları
- Ersanlı, Kurtman (2017). “Öğrenmede Davranışsal Yaklaşımlar”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Ertürk, Selahattin (2017). *Eğitimde “Program” Geliştirme*. 2. baskı. Ankara: Edge Akademi Yayınları
- Fersahoğlu, Yaşar ve Demir, Mehmet Akif (2014). *Din Eğitim ve Öğretiminde Duygu Eğitimi*. 3. baskı. İstanbul: Çamlıca Yayınları
- Goleman, Daniel (2004). *Duyuşsal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir*. 25. baskı. Çev. Banu Seçkin Yüksel. İstanbul: Varlık/Bilim Yayınları
- Gökcan, Mansur (2018). “Tasavvufta Tevekkül Anlayışı”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 131-165
- Gömlüksiz, Mehmet ve Ülkü Kan, Ayşe (2012). “Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme”. *Turkish Studies*, 7(1), 1159-1177
- Güçlü, Nezahat ve Gülbahar, Bahadır (2006). “Türk Eğitim Sisteminde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması”. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 226-239
- Gülcan, Murat Gürkan (2017). “Eğitimin Hukuksal Temelleri”. *Eğitim Bilimine Giriş*. 6. baskı. Ed. Kasım Kiroğlu ve Cevat Elma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Gündüz, Turgay (2011). “Gençlik Dönemi Din Eğitimi”. *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

- Güner, Fatıma (2018). *Çocukta Dinî Duygu ve Gelişimi 0-6 Yaş Arası Dönem*. 1. baskı. İstanbul: Post Yayınevi
- Gürses, İbrahim ve Kılavuz, M. Akif (2011). “Erikson’un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166
- Hız Kurul, Semra (2007). “Nörolojik Gelişme Geriliği Riski Olan Sütçocuklarının Erken Belirlenmesinin Önemi ve Klinisyenin Rolü”. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Çocuk Nörolojisi Bilim Dalı
- Hökekleli, Hayati (2010). *Din Psikolojisi*. 1. baskı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Hökekleli, Hayati (2013). *Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsanî Değerler*. 1. baskı. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
- İbn Sahnûn (2014). *Eğitim ve Öğretimin Esasları Âdâbu'l-Muallimîn*. Çev. Faruk Bayraktar. 4. baskı. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
- Karaçanta, Hatice (2013). “Genç Yetişkinlik Döneminde Psikososyal ve Bilişsel Gelişim”. *Yetişkinlik ve Yaşlılık Gelişimi ve Psikolojisi*. Ed. Hacan Bacalı ve Şerife (Işık) Terzi. İstanbul: Açılım Kitap
- Kararmak, Özlem, Özeke-Kocabaş, Ezgi, Toker, Nedim (2016) “Ergenlerde Olumsuz Kimlik Gelişiminin Önlenmesine Yönelik Aile Rehberlik Programı”. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 30(2), 1-20
- Kardaş, Mehmet Nuri ve Uca, Neşe (2016). “Aktif Öğrenme Yönteminin Kullanıldığı Çalışmaların Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Görüşleri Açısından İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması”. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016(7), 118-130
- Kartopu, Saffet (2013). “Kaygının Kader Algıları ile İlişkisi (Kahramanmaraş Örneği)”. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3), 238-260

- Kılavuz, M. Akif (2011). “Yaşlılık Dönemi Din Eğitimi”. *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kıroğlu, Kasım (2017). “Eğitimle İlgili Temel Kavramlar”. *Eğitim Bilimine Giriş*. 6. baskı. Ed. Kasım Kıroğlu ve Cevat Elma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Koç, Mustafa (2013). “Dinsel Yönelim Kaygısı Nasıl Etkiler? Almanyalı Müslüman-Türk Göçmenler Üzerine Bir Alan Araştırması”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (29), 39-72
- Koçyiğit, Sinan, Tuğluk, Mehmet, Nur ve Kök, Mehmet (2007). “Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun”. *Kazım Karabekir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 324-342
- Konuk, Yurdağül (1994). *Okul Öncesi Çocuklarda (5-6 Yaş) Dinî Duygunun Gelişimi ve Eğitimi (Dinî Konularda Anne Çocuk İletişimi)*. 1. baskı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
- Köylü, Mustafa (2011). “Yetişkinlik Dönemi Din Eğitimi”. *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. Ed. Mustafa Köylü. 3. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kurt, İhsan (2014). *Yetişkin Psikolojisi*. 2. baskı. Ankara: Akçağ Yayınları
- Kuru, Emin (2013). “Yaşlılarda Egzersiz Uygulamaları”. *Yetişkinlik ve Yaşlılık Gelişimi ve Psikolojisi*. Ed. Hacan Bacalı ve Şerife (Işık) Terzi. İstanbul: Açılım Kitap
- Kuzgun, Yıldız, (2003). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. 1. baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Küçükkaragöz, Hadiye (2017). “Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Külahoğlu, Şermin (2017). “Gelişim ve Öğrenme Psikolojisine Giriş”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Mangır, Mine ve Baran, Gülen (1990). “Çocukta rol özdeşimi ve cinsel kimliğin kazanılması” *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*

- Memişoğlu, Salih Paşa (2017). “Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı ve Özellikleri”. *Eğitim Bilimine Giriş*. 6. baskı. Ed. Kasım Kıroğlu ve Cevat Elma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Merter, Mustafa (2019). “Evlilikte Celâl/Cemâl İlişkisi”. *Maneviyat Psikolojisi III “Evlilik ve Aile”*. 1. baskı. Ed. Mustafa Atak. Kayseri: Kardeşler Matbaası
- Onur, Bekir (2017). *Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*. 11. baskı. Ankara: İmge Kitabevi
- Öz, Ayhan (2017). “Kaynak ve Alıcı Yönünden Etkili İletişimin Odak Noktaları ve Bunların Dinî İletişime Etkileri”. *Bilimname* 2017(33), 119-139
- Özköse, Kadir (2011). “Ahilikte Ahlâk ve Meslek Eğitimi”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 5-19
- Sancak, Seyyid (2015). “Kur’an Perspektifinde Din Eğitiminde Sosyo-Kültürel Farklılıkları Anlamlandırma Sürecinde “Empati” Kavramı”. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), 42-71
- Sancak, Seyyid (2019). “Küreselleşme ve Değişen Değerler Bağlamında 2010-2018 İDKAB Öğretim Programıyla Yetiştirilmek İstenen Model İnsan Tipi”. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(13), 94-115
- Saygılı, Sefa (2015). *Yaşlılık Psikolojisi*. 1. baskı. İstanbul: Türdav Yayın Grubu
- Sönmez, Veysel (2015). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. 18. baskı. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sönmez, Veysel (2017). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. 9. baskı. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sünbül, Ali Murat (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. 6. baskı. Konya: Eğitim Kitabevi
- Şahin, Çavuş (2017). “Veri Toplama Teknikleri”. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 5. baskı. Ed. Remzi Y. Kıncal. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Şendil, Gül ve Kızıldağ, Özgün (2005). *Evlilik Çatışması ve Çocuk “Çatışmalı Evde Çocuk Büyütmek”*. 1. baskı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

- Şimşek, Eyüp (2004). “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(1), 207-220
- Tarhan, Nevzat (2013). *Evlilik Psikolojisi Öncesiyle Sonrasıyla Evlilik*. 17. baskı. İstanbul: Timaş Yayınları
- Tarhan, Nevzat (2018). *Duyguların Psikolojisi ve Duyuşsal Zekâ*. 22. baskı. İstanbul: Timaş Yayınları
- Tosun, Cemal (2017). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. 9. baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Tuğral, Süleyman (2008). *Kur'an'da Değerler Sistemi*. 1. baskı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları
- Tutkun, Ömer Faruk (2013). “Bloom’un Yenilenmiş Taksonomisi Üzerine Genel Bir Bakış”. *Sakarya University Journal of Education*, 2(1), 14-22
- Uçar, Ertuğrul ve Yeşilyaprak, Binnur (2017). “Öğrenmeden Öğretime”. *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. 18. baskı. Ed. Binnur Yeşilyaprak. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Yapıcı, Asım (2019). “Evlilikte Maneviyat Huzur mu, Kusur mu? Dindarlık ve Maneviyatın Evliliğe Etkisi”. *Maneviyyat Psikolojisi III “Evlilik ve Aile”*. 1. baskı. Ed. Mustafa Atak. Kayseri: Kardeşler Matbaası
- Yaşaroğlu, Kamil (Tarih yok). *Anadolu İmam Hatip Lisesi Hitabet ve Mesleki Uygulama Ders Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı
- Yavuz, Kerim (1987). *Çocukta Dinî Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi: (7-12 Yaş)*. 1. baskı. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Yavuz, Kerim (1991). *Eğitim Psikolojisi*. 1. baskı. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları
- Yeğin, Hüseyin İbrahim (2010). “Öfke Duygu ve Dinî Açından Baş Edebilme Yolları”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 10(2), 235-258
- Yeşil, Rüştü (2017). “Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri”. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 5. baskı. Ed. Remzi Y. Kınal. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yıldız, Muharrem (2015). *Eğitim Psikolojisi*. 1. baskı. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayıncılık

DİZİN

A

- Adanmışlık 32
- AİHL 95, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 150
- Aile 14, 28, 50, 67, 68, 69, 78, 79, 80, 82, 83, 85, 86, 91, 92, 102, 103, 127, 141
- Akaid 110, 133, 134, 135
- Algılama 33
- Anadolu İmam Hatip Lisesi. bkz. AİHL
- Arapça 96, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 113

B

- Başarı 15, 17, 55, 56, 58, 59, 64, 66, 67, 74, 75, 81
- Başarılı kimlik 66, 67
- Başarısızlık 30, 50, 59, 60
- Bebeklik 44, 46, 47, 61, 92

- Beden imgesi 63, 64
- Benmerkezcilik 52, 53, 57, 74
- Bilgelik 87
- Bilişsel alan 30
- Bilişsel gelişim 51, 75, 76, 83
- Bloom 18, 31, 32, 33, 34, 148

C

- Cinsiyet rolü 79

Ç

- Çocukluk 47, 55

D

- Davranış 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 51, 52, 53, 54, 60, 68, 69, 71, 80, 105, 117, 120, 121, 122, 123, 127, 134, 141, 142, 147, 148, 149
- Değer 12, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 57, 58, 59, 69, 70, 76, 80, 84, 86, 87, 92, 96, 101,

- 106, 108, 109, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 125, 126, 127, 133, 134, 135, 138, 140, 141, 143, 144, 145, 147
- Değer verme 32, 33, 34, 35, 37, 41, 106, 108, 109, 111, 112, 114, 116, 117, 126, 133, 134, 135, 138, 145
- Din eğitimi 13, 14, 19, 20, 21, 37, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 61, 63, 66, 68, 69, 73, 74, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 145, 146, 148, 149, 150
- Din kültürü 13, 20, 95, 98, 99, 138, 139
- Duygu 24, 25, 26, 28, 29, 30, 33, 36, 37, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 54, 57, 59, 60, 65, 69, 79, 92, 98, 106, 147
- Duygusal 24, 49, 87, 88
- Duyuşsal alan 12, 13, 18, 19, 20, 31, 33, 34, 41, 95, 99, 116, 118, 123, 126, 134, 135, 136, 140, 141, 145, 146, 148, 149, 150
- Duyuşsallık 13, 20, 23, 26, 29, 30, 33, 34, 99, 140, 147, 148, 149, 150
- Düşsel izleyici 73
- E**
- Ergenlik 61, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 92
- Erikson 44, 45, 48, 49, 59, 65, 76, 80, 86, 87, 90
- Evlilik 76, 78, 79, 85, 93
- F**
- Fıkıh 107, 121, 122, 123
- G**
- Gelişim 43, 92
- Genç yetişkinlik 74

H

- Hadis 82, 86, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 140
- Hazırbulunuşluk 25, 37, 44, 48, 61, 71, 120, 133
- Hedef 12, 13, 18, 20, 24, 34, 37, 40, 41, 96, 101, 109, 129
- Hicret 108, 109, 111

İ

- İlgi 14, 17, 18, 20, 29, 30, 33, 34, 35, 37, 45, 56, 62, 71, 75, 83, 85, 100, 101, 105, 107, 142, 143
- İmam-Hatip 13, 20, 95, 96, 99, 107, 121, 139, 153, 158. *aynca bkz. AİHL*

K

- Kabul görme 31, 59, 64, 66, 69, 92
- Karakter 12, 13, 40, 41, 58, 69, 148
- Karmaşık açık tepki 33
- Kaygı 30, 54, 78, 92, 132
- Kazanım 13, 14, 17, 19, 24, 32, 33, 37, 41, 45, 49, 75, 76, 80, 95, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 149, 150
- Kelam 135, 136
- Kılavuzlanmış tepki 33
- Kimlik kazanımı 65, 66, 67

M

- Maneviyat 79, 91
- Meslek seçimi 70, 71, 81

- Moratoryum 67
- Motivasyon 24, 30, 34, 73, 92, 121, 147

N

- Nitelenme 27, 28, 41, 134, 135, 138

O

- Odaklanma 51, 56
- Ortaöğretim 13, 20, 95, 99, 123, 138, 139, 140, 142, 143, 145, 150

Ö

- Özerklik 48, 49, 50, 68
- Özgüven 50, 59
- Özlü söz 106
- Özsaygı 59

P

- Perspektif alma 57
- Piaget 51, 53, 56, 57, 72, 75, 76
- Post-Formel 75
- Program 13, 14, 18, 19, 20, 34, 51, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 145, 147, 148, 149, 150
- Psikomotor alan 30
- Psikososyal gelişim 44, 48, 49, 50, 54, 59, 60, 65, 71, 76, 82, 86, 91

S

- Saygı 38, 65, 69, 76, 81, 84, 90, 91, 117, 119, 120
- Saygın 63, 81, 82
- Schaie 75

- Siyer 126, 127, 128
- Somut işlem 56, 72
- Sorumlu evre 75
- Soyut işlem 58, 61, 72, 73, 74, 75
- Soyut-ötesi 75, 76

Ş

- Şirk 108, 110

T

- Tagut 110
- Taksonomi 13, 23, 30, 31, 32, 33, 41, 42, 99, 148
- Tarihsel zaman 66
- Tecvid 115
- Tefsir 107, 132, 133
- Temel güven 44, 45, 46, 47, 92
- Tepki 23, 24, 25, 33, 36
- Tevhid 108, 110, 112, 118
- Tutum 18, 19, 20, 28, 29, 30, 33, 35, 37, 45, 52, 61, 68, 83, 84, 101, 119, 122, 140, 142
- tutulmlara 29, 45, 87

Ü

- Ünite 100, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145

Y

- Yakınlık 71, 77, 83
- Yalnızlık 77
- Yapıcı evre 75
- Yaşlılık 88, 89
- Yeğleme 38, 101, 126, 141
- Yetişkinlik 74, 83, 88

DİN EĞİTİMİNDE DUYUŞSAL BOYUT

Eğitim, toplumun ilgi gösterdiği ve önem verdiği bir meseledir. Eğitimli bireylerden hem eğitim aldıkları alanda yetkin olmaları hem de insani ilişkilerde, değer yargılarında, ahlaki meselelerde eğitimli bireye yakışır bir şekilde davranmaları beklenmektedir. Bireylerin hem eğitimini aldıkları alanlarında hem de söz konusu insani konularda, eğitimlerine uygun bir davranış tarzına sahip olabilmeleri için kişisel bir çaba göstermeleri gerekmektedir. Bu çaba değer vermeyi, sabretmeyi, sebat etmeyi, olgun insan olmak için mücadele vermeyi gerektirmektedir ve bireylere düşen bu sorumluluk, bizlere duyusallığı işaret etmektedir.

Eğitim bilimlerinde duyuşsal alan, insanın söz konusu niteliklere ulaşmasını hedeflemesi nedeniyle, önemli bir konudur. Duyuşsal alanda, bireyin bir olgunun farkında olmasından, bir değer sistemi örgütleyerek o sistemi tüm öğeleriyle karakter haline getirmesine kadar uzanan bir süreç takip edilir. Bu nedenle, toplumca bireylerden beklenen insani meziyetlerin kazanımı için duyuşsal alan kazanımları elzemdir.

Dinin, bahsedilen insani özelliklerle yoğun bir ilişkisi vardır. Dini öğretiler, toplumun eğitimli bireylerden bekledikleri yüce değerleri hatta daha mükemmelini tam olarak karşılamaktadır. Bu nedenle din eğitimi, bireylerin yüce değerleri karakter haline getirmesinde kilit rol oynamaktadır. *Din Eğitiminde Duyuşsal Boyut* ismini taşıyan bu eserde, önce duyusallık kavramına ilişkin bazı açıklamalar yapılmış, daha sonra ise insanın yaşam dönemlerinde din eğitiminin duyuşsal boyutu ele alınmıştır. Son olarak din eğitimi programlarından bazıları incelenerek, duyuşsal boyutun din eğitiminin uygulama alanına etkisi gösterilmiştir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212.526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7760-30-0

9 786257 760300